

ОРУДНИЙ ПОРІВНЯННЯ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРИРОДНИХ ЯВИЩ У СУЧАСНОМУ МІЛІТАРНОМУ ДИСКУРСІ: СЕМАНТИКО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Оксана Бойчук

*Карпатський національний університет імені Василя Стефаника;
вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ, 76015, Україна;
e-mail: oksana.boichuk.21@pnu.edu.ua*

*Статтю присвячено семантико-прагматичному аналізу відсубстантивних порівняльно-уподібнювальних прислівників, представлених номінаціями природних явищ, з урахуванням експресивно-аксіологічного навантаження в сучасному мілітарному дискурсі. Установлено основні значеннєві групи компараторів цього вектору: номінації **вогню** (вогнем, вогнями, полум'ям, іскрою), **атмосферних опадів і явищ** (дощем, дощами, зливою, градом, громом), **вітру** (вітром, вихором, буревієм), **екстремальних природних проявів** (повінню, лавиною). З'ясовано, що творення компаративних відношень між воєнними реаліями та явищами природи пов'язане з метафорично-асоціативною співвіднесеністю через непередбачуваний і неконтрольований характер обох стихій. Особливу увагу приділено зіставленню зафіксованих у символічній картині світу уявлень про те чи те явище із сучасною інтерпретацією в мілітарній дійсності. Акцентовано на переосмисленні компараторів, значення яких пов'язане з релігійними віруваннями та сягає корінням біблійних мотивів, що є одним із маркерів українського менталітету. З'ясовано, що проаналізовані об'єкти порівняння виконують роль репрезентатора масштабів деструктивних процесів, інструмента вербалізації психоемоційного стану постраждалих унаслідок воєнних дій та є засобом відтворення інтенції помсти й незламності.*

Ключові слова: порівняння, орудний порівняння, компаратор, явища природи, мілітарний дискурс, прагматика.

Постановка проблеми. Сучасна дійсність, репрезентована воєнними подіями, модифікує світоглядні цінності та орієнтири, що зумовлює необхідність переактуалізації значущих реалій. Нерозривний зв'язок мови і суспільства відтворює всі соціальні процеси на лінгвальному рівні. Зокрема, одним з інструментів маніфестації мілітарної дійсності є **категорія порівняння**, яка за допомогою образного переосмислення явищ сучасності концептуалізує воєнні реалії під впливом експресивно-аксіологічного сприйняття. Одним із продуктивних прийомів ви-

раження компаративних відношень є конструкції, у яких об'єкт представлений відіменниковими порівняльно-уподібнювальними прислівниками. Це дозволяє інтегрувати в одній мовній одиниці комплекс емоційно-оцінних характеристик, забезпечуючи поєднання лаконічності та високого експресивного навантаження.

Компаративні конструкції та їхня структура, об'єкт якої представлений орудним порівнянням, неодноразово ставали предметом наукових студій М. Плющ, В. Кононенка, О. Грипас, І. Джочки, Т. Гуцуляк, І. Мариненко, Т. Масицької, О. Половинко та інших дослідників.

Актуальність статті полягає в необхідності продемонструвати роль компараторів, представлених відсубстантивними прислівниками із семантичного поля «назви природних явищ» як виразних засобів переосмислення воєнних реалій. Функціонування цього пласту майже не розкрито в мовознавчих дослідженнях, хоча потребує детального аналізу через високий потенціал категоризації мілітарної дійсності та маніфестацію самобутніх значеннєво-функційних елементів українського словника.

Мета студії – дослідити семантико-прагматичний потенціал орудного порівняння на позначення природних явищ та інтерпретувати особливості його аксіологічного переосмислення в сучасному мілітарному дискурсі.

Об'єктом дослідження є транспоновані форми орудного порівняння, представлені номінаціями на позначення явищ природи крізь призму воєнної реальності.

Предмет наукової роботи представлений семантико-прагматичними особливостями і оцінним змістом орудного порівняння на позначення природних явищ як об'єктів компарації в сучасному мілітарному дискурсі.

Виклад основного матеріалу. У системі засобів пізнання дійсності, концептуалізації уявлень про довкілля, встановлення асоціативних ланцюжків важливе місце посідає **категорія порівняння**, яка часто стає об'єктом наукових дискусій філософів, логіків та лінгвістів через складність установа чіткої дефініції і структури. В. Кононенко трактує компарацію як інструмент виділення факультативних ознак предметів та конкретизації загального змісту, призначення якого полягає в доповненні смислу описуваного явища, моделюванні образів. Учений переконаний, що порівняння є ключовим елементом творення змісту тексту й способом організації його структури завдяки високому рівню експресивно-оцінного навантаження [9, с. 19].

Лінгвальні репрезентатори порівняння віддзеркалюють взаємозв'язок між об'єктами дійсності, що утворився завдяки асоціативним відношенням через подібність одних явищ або предметів з іншими. Цей феномен свідчить про нерозривний зв'язок мови і мислення. Ко-

гнітивний механізм компарації вимагає встановлення найбільш виразної ознаки через виявлення іншого, у якому вона яскравіше виражена [7, с. 93].

Одним із різновидів порівняння є конструкції, у яких компаратор виражений відсубстантивними прислівниками, або так званим орудним порівняння. Такі лінгвальні одиниці є наслідком транспозиції – міжчастининомовного переходу, який залежно від впливу функціональної взаємодії має властивість набувати синтаксичного, морфологічного і значеннєвого вираження [13, с. 65].

І. Джочка зазначає, що для орудного відмінка характерна чимала кількість транспонованих функцій, однак найбільше семантичних відтінків він виявляє в адвербіалізованих різновидах, зокрема способу дії (порівняння, сукупності) та часу [5, с. 150]. На думку Т. Масицької, адвербіалізовані форми, відокремлюючися від іменникового значення, стають залежними від предикативної структури [11, с. 110]. За спостереженнями Т. Гуцуляк, творення порівняльно-уподібнювальної семантики виникає на ґрунті образної мотиваційної моделі асоціативної подібності. Основою таких компарацій найчастіше стають асоціативно-образні відношення, створені на базі природоморфного (тваринний і рослинний світ) або артефактного переосмислення [2, с. 120].

Структура компаративем з орудним порівняння відповідає класичній моделі: суб'єкт компарації, об'єкт порівняння, підстава компарації, висновок порівняння [1, с. 37]. О. Половинко переконана, що в порівняльних конструкціях досліджуваного нами типу суб'єкт та об'єкт не зливаються, а постають окремими категоріями, для яких характерні певні суміжні характеристики, що є рушієм для виникнення компарації [15, с. 104].

Найчастіше орудний порівняння виступає маркером актуалізації таких випадків: 1) зміна зовнішнього вигляду або форми; 2) специфіка розташування суб'єкта у просторі; 3) швидкість реалізації певної дії; 4) характеристика напряму і способу переміщення [3, с. 108].

Синтез відсубстантивних прислівників з іншими лексемами в реченні є обмеженим. М. Плющ робить висновок, що найвищий потенціал для взаємодії з орудним порівняння мають дієслова на позначення: 1) **переміщення** (*летіти, бігти, пливти*); 2) **стану** (*сидіти, червоніти, світитися*); 3) **руху, зміни в інший стан** (*розсипатися, витися, сукатися*); 4) **звуків представників фауни** (*щебетати, вити, сичати*) [14, с. 136].

Вузким розмаїттям відзначається і група компараторів, виражених відіменниковими адвербами. На думку І. Мариненко, найчастіше в ролі об'єктів порівняння виступають такі лексико-семантичні групи: 1) **номінації тварин** (*гадючкою, зайцем, їжаком*); 2) **орнітоніми** (*соловейком, орлом, чайкою*); 3) **найменування явищ природних процесів і**

стихійних лих (*вихором, завірюхою, потоками*); 4) **назви геометричних фігур і матеріальних предметів** (*кругом, хрестом, стеблинкою*) [10, с. 124].

Т. Павлюк, проаналізувавши структуру порівняльних конструкцій із відсубстантивними прислівниками, зробила висновок, що порядок розміщення компонентів є вільним. Однак зауважено нюанс: якщо об'єкт розташовано в постпозиції до дієслова, в основному його роль факультативна, узагальнювальна. Для препозитивного розміщення притаманна провідна роль і безпосереднє акцентування саме на ньому [12, с. 83].

Компаративні конструкції, зокрема виражені орудним порівнянням, сприяють вербалізації оригінального авторського сприйняття дійсності та творення образної картини. Це яскраво репрезентовано в експресивно-оцінному наповненні порівнянь у текстах сучасного мілітарного дискурсу, що є наслідком переорієнтації світоглядного орієнтиру через критичну ситуацію та прагнення авторів якомога точніше передати позитивні (пов'язані з Україною) й негативні (висвітлення країни-терориста) образи [23, с. 63].

Під впливом сучасних реалій формується специфічний вектор найбільш використовуваних об'єктів порівняння, які найточніше передають ситуацію. В умовах війни частотною групою компараторів є лексеми на позначення **явищ природи**. Цей феномен пояснюємо прагненням авторів пояснити непередбачуваність, хаотичність та деструктивність мілітарних дій. Під час здійснення наукової розвідки вдалося зафіксувати такі найчастотніші групи лексем, пов'язаних із відтворенням:

- 1) **вогню** (*вогнем, вогнями, полум'ям, іскрою*);
- 2) **атмосферних опадів і явищ** (*дощем, дощами, зливою, градом, громом, морозом*);
- 3) **вітру** (*вітром, вихором, буревієм*);
- 4) **екстремальних природних проявів** (*повінню, лавиною*).

Експресивно наснаженими є конструкції з компаратором «**вогнем**». Погоджуємося з думкою І. Джочки, яка пояснює це тим, що символи води і вогню є фундаментальними та ключовими в історично-культурному суспільному поступі [6, с. 204].

Символічна картина більшості культур трактує цю стихію дво-значно: з одного боку, вона втілює нищівну силу, а з іншого – маніфестує життєствердний мотив, реінкарнацію та позбавлення від зла. У сучасних текстах воєнної тематики об'єкт «**вогнем**» актуалізує перше значення, що пов'язано з наміром авторів репрезентувати руйнівний характер війни й деструктивні наслідки хаотичного процесу, що нагадує стихію. Установлено, що найпоширенішими мотивами використання компаратора є: вербалізація ставлення автора до стану постраждалих:

«Печуть **вогнем** невинні мирні жертви / І кров дітей, Господніх янголят. / Жагу до волі в нації не стерти, / Допоки є свята її земля» (Чайка Білоозерянська) [19, с. 31]. У контексті функція об'єкта порівняння полягає у висловленні співчуття до несправедливо постраждалих людей, маніфестації глибокого та щирого пройняття болем, який «вогнем» охоплює внутрішній стан автора.

Другий приклад використання пов'язаний із бажанням відтворити намір помсти, здійсненої абсолютним руйнуванням, яке не залишає слідів цілісності. Зокрема, в реченнях «Не сумнівайся, ми прийдемо: / Градом, **вогнем** і гарячим металом. / На вашій тризні старе ярмо / Доценту врочисто сп'ялимо» (Ольга Слоньовська) [21, с. 18]; «Я дітей твоїх, у колісках душитиму, / Я поля твої зіжну сараною. / Я воду в річках труїтиму, / Чорною, як моя хустка, бідною. / Я твоїх жінок, враже висушу, / Щоб їх лоно стало пустелею, / Я твоїх батьків мором виморю, / Я **вогнем** пройдуся твоєю землею» (Київська Відьма) [19, с. 126] такий прийом компарації в риторичному звертанні до супротивника створює образ українців як нищівної сили, здатної нівелювати позицію ворога та втілити історичну розплату за багато століть поневолення.

В окремих випадках стихію використано для позначення переходу душі в потойбічний вимір: «І серед степів **вогнями** / зриваються в небо душі / збивається серце в камінь / і б'ється і б'ється востаннє» (Валерій Пузік) [16, с. 25]. Вибір саме цього компаратора пояснюємо бажанням автора зобразити палку натуру захисників, які загинули за високі ідеали, виборюючи свободу до останнього, що підкреслює героїчний характер і здатність незламно йти до кінця.

Окрім опису інтенсивності сили вогню, засвідчено й компаратор, який свідчить про його початок, метафоричну ідею пробудження, момент зародження сили – «**іскрою**». У реченні «Ти чуєш, брате? Засвіти-ся / Живою **іскрою** в золі – / Кує зозуля в Чорнім лісі / Комусь літа, а нам – шаблі...» (Богдан Томенчук) [22, с. 11] об'єкт порівняння ілюструє мотивацію для підняття бойової готовності. Такий прийом свідчить про пояснення істинного покликання військових – боронити країну, «світитися іскрою» у важкий період історії. Іскра в цьому контексті виступає початковим етапом чогось великого – того руйнівного вогню, який згодом знищить ущент ворожу навалу.

Не менш поширеною групою об'єктів порівняння є **найменування на позначення атмосферних опадів і явищ**. Часто використовуваним є компаратор, представлений прислівником «дощем» / «дощами». Символічна картина світу асоціює це природне явище з очищенням від фізичного або духовного вантажу. У текстах воєнного дискурсу слово функціонує з антонімічним значенням, маркуючи трагічне закінчення життя через поєднання з контекстуально конотативно забарвленим дієсловом «падати»: «І попелом від / Мрій зотлілих. / І витекло життя /

Дощем / Залишивши порожнє / Тіло. О, як мені болить / Війна... / Вона волає / Стоголоссям» (Київська Відьма) [19, с. 124]; *«Я не став твоїм першим. / Я став просто «двохсотим». / Внав дощами гіркими / За твої горизонти»* (Богдан Томенчук) [22, с. 19]. Трансформація семантики зумовлена метафоричним переосмисленням вертикальної просторової моделі, яка описує мілітарну дійсність: військові гинуть через удари «згори» (авіаційні удари або обстріли), а загибель уявляється фатальним падінням донизу.

В окремих контекстах, зокрема в реченні *«Ось отут був би він. І дощем на коліна би падав. / ...Але був лиш дзвінок, як сльоза з уже інших світів: / «Прощавай... Тут погода така... Накриває нас «Градом», / І цілунком останнім сюди недолетів»* (Богдан Томенчук) [22, с. 23] негативне забарвлення відсутнє. Підґрунтям компарації є ірреальна умова: якби захисник не поліг на війні, його емоційна присутність проявилася би через особистий жест – падіння перед коханою навколішки.

Установлено використання компаратора **«громом»**, семантика якого сягає давніх символічних уявлень про вищі духовні сили – їхній гнів, знищення та суворе покарання. У контексті *«Ви чули – мама голосила? / Йдемо по тебе, не на ви. / Вона упала, волосина, / В її дитятка з голови... / Громами лютими упала / Ота, що Боже борони...»* (Богдан Томенчук) [22, с. 172] лексема **«громами»** функціонує для відтворення трагічної смерті дитини внаслідок війни й емпатії до матері. Ефект катастрофічності досягнуто через використання плуральної форми, що акцентує на масовості, повторюваності явища. У реченні простежується алюзія на біблійне послання, де йдеться про те, що без Божої волі з голови вірних не впаде волосина. Розуміємо: сакральний порядок порушено, що усвідомлюється як апокаліптична подія, тому отримує такий «гучний» ефект грому, який символізує занепад віри у світову справедливість.

Із погляду експресивно-прагматичного навантаження конотативно маркованим компаратором виступає адверб **«градом»**. Лексема, як і більшість компонентів цієї семантичної групи, характеризує тотальне знищення, нещадну помсту руйнівного характеру. Об'єкт порівняння, як і в попередньому випадку, базується на християнських прецедентах: у біблійній тематиці град асоціюється із судом і виступає інструментом для здійснення покарання: це сьома єгипетська кара та елемент розправи над грішними амореянами. У Новому Завіті стихія пов'язана з остаточним винищенням – у Книзі Об'явлення град великих розмірів, що падає на людей, означає кінець усього живого. Це семантичне навантаження реалізується в контексті: *«Не сумнівайся, ми прийдемо: / Градом, вогнем і гарячим металом. / На вашій тризні старе ярмо / Доценту врочисто спалимо»* (Ольга Слоньовська) [21, с. 18]. Вибір компаратора передає радикальний намір помсти загарбникам, що полягає в абсолютному

знищенні ворога як розплати за кількостолітнє уярмлення. У діалогічному посланні простежується узагальнювальний образ українців, що є вказівкою на згуртованість і нещадну силу, подібну до описуваної стихії.

Окрему групу компараторів становлять лексеми на позначення **вітру**. Семантика цієї стихії у світовій, зокрема і в українській символіці, коливається від нейтрально-позитивної до негативної залежно від інтенсивності та характеру передаваного явища. Незмінна актуальність пов'язана з тим, що вітер є конкретним репрезентатором однієї зі стихій світобудови – повітря. Енциклопедичний словник символів України подає таке амбівалентне трактування цієї сили: уособлення духу, невловимості, дихання світу й водночас згуби і знищення [8, с. 134]. У реченні «Відомстите за нас, побратими, знаю! / За наші тяжкі муки, зламані долі, / Бийте шакалів, заради нашої волі! / Вже не побачу дороженьку неньку, / Лиш **вітром** прошепчу: “Прости, рідненька!”» (Жанна Франчук) [19, с. 287] відсубстантивний адверб актуалізує першу групу значень. У контексті набуває семантики «невловимо, легко, швидкоминуче». Вітер у цьому випадку функціонує як нематеріальна присутність, метафоричний медіатор спілкування між загиблим воїном та його матір'ю. Такий прийом певним чином відповідає українському фольклорному світобаченню: сила вітру спроможна передавати послання [8, с. 135]. Трагізм досягається через оповідь від першої особи: герой, що загинув на фронті, звертається до побратимів із палким закликом до помсти. Водночас на тлі спілкування з матір'ю, у якої просить вибачення за незбереження найціннішого в її житті – себе, рідного сина, шепіт стає майже нечутним, скороплинним, наче вітер.

Зафіксовано вживання лексеми «**вихором**», семантика якої в мілітарному дискурсі зберігає пряме значення, закріплене в символічному уявленні: зла сила, що втілює порушення душевної рівноваги [8, с. 208]. Зокрема, у реченні «Орудює довкрузь. / Заклякли згуки... – / Віщують лихо ворони безродні... / Пульсує в скронях **вихором** розпуки: / “Мій Кременчук розстріляний сьогодні...”» (Ірина Небеленчук) [20, с. 226] адверб виступає репрезентатором внутрішнього стану ліричного героя. Розпачливі думки про обстріл рідного міста, подібно до вихору, безупинно та безладно руйнують емоційний світ суб'єкта. Осмислення трагічного факту відбувається на рівні почуттів, які «штурмують» рацію, намагаючися донести інформацію про катастрофу.

Особливо актуальними в текстах мілітарного дискурсу є компаратори семантичного поля «**екстремальні природні прояви**». Релевантність представників саме цього класу зумовлена характером воєнної дійсності: людина постійно перебуває в зоні ризику через непередбачуваний, деструктивний характер збройного протистояння, що безперервно несе загрозу для життя.

Під час здійснення дослідження вдалося зафіксувати вживання лексеми «**повінню**». Вибір цього об'єкта порівняння є символічно та культурно зумовленим, адже явище, що передбачає затоплення, напряду пов'язане зі ще однією стихією – водою, яка уявляється як символ початку і кінця. Велика повінь, що переходить у потоп, має кілька символічних значень, найбільш відповідним із яких є вказівка на безмежну нищівну силу, яка руйнує все навкруги. Це явище також прецедентно наштовхує на Святе Письмо та оповідь про всесвітній потоп як покарання за вікові гріхи. У мілітарному дискурсі компаратор «**повінню**» використовується для позначення масштабу кровопролиття. Зокрема, у реченні «*У шляхах довжиною з пів світу / Розливається **повінню** кров, / А ти віриши у небо й що звідти / Добрий Хтось все пробачить нам знов*» (Ольга Деркачова) [4, с. 28] авторка обирає саме цей об'єкт порівняння, щоб передати масовий, некерований характер катастрофи, яка відбувається в Україні. Загибель від воєнних дій порівнюється з нестримною стихією для підкреслення її всеохопності й формування образу трагедії, що набуває апокаліптичних масштабів. У контексті чітко простежується алюзія на мотив потопу, однак у цьому випадку природа повені постає із пролітої загарбниками крові, а надія на Боже прощення нівелюється через масову повторну гріховність.

Ще одним компонентом цієї семантичної групи є компаратор «**лавиною**». Явище означає значний зсув снігової і льодової маси з гірського схилу та стрімке падіння донизу. Феномен асоціативно пов'язаний із некерованим процесом, небезпекою, загрозою для життя, що через неочікуваність і поривчасту швидкість мінімалізує шанс уберегти себе. У контексті «*То буревієм, то лавиною зносила все на своєму шляху. / Від голови до п'ят незбагненна, таємничо загадкова. / Донька матері природи і батька – полум'яного вогню. / Вона була найсильнішою і найвідважнішою у своєму роді*» (Оксана Рубаняк) [17, с. 70] відсутній адверб «**лавиною**» є об'єктом характеристики людини та її внутрішнього наміру. Розуміємо, що йдеться про жінку, яка хоробро стає на захист Батьківщини, стихійно знищуючи супротивника та спустошливо руйнуючи ворожий простір. Таке порівняння руйнує стереотип про слабку стать і формує уявлення про силу жінки-захисниці, яка не зупиняється перед труднощами і свідомо крокує до перемоги через нестримне бажання помсти. Прикметним є поєднання в одному реченні компараторів із двох груп – номінації на позначення вітру та найменування екстремальних природних проявів. Це підсилює експресивне навантаження висловлюваного через зближення двох пов'язаних груп на позначення стихійних процесів. У фрагменті простежується елемент градації: наростання від нищівного, але прогнозованого буревію до неконтрольованої лавини, з якими порівнюється внутрішня мотивація жінки.

Отже, проведене дослідження дало змогу осмислити, що орудний порівняння, представлений назвами природних явищ, формує особливий експресивно-аксіологічний ефект у текстах мілітарного дискурсу. Такий феномен зумовлений подібністю характерів воєнних реалій та описуваних процесів у довкіллі: хаотичність, непередбачуваність, руйнівні наслідки. З'ясовано, що найчастотнішими об'єктами компарації є найменування чотирьох груп: позначення **вогню** (*вогнем, вогнями, полум'ям, іскрою*), **атмосферних опадів і явищ** (*дощем, дощами, зливою, градом, громом*), **вітру** (*вітром, вихором, буревієм*), **екстремальних природних проявів** (*повінню, лавиною*). У більшості випадків компаратори вказують на руйнування простору і загибель, спричинені мілітарними діями, вербалізацію внутрішнього стану ліричних героїв та їхнє нестримне бажання помсти. Об'єкти порівняння не лише віддзеркалюють зовнішні події і факти руйнації, а й виступають маркерами психологічного та морального складників українського менталітету. Порівняння військових зі стихійними явищами свідчить не тільки про руйнівну силу, бажання помсти у вигляді знищення, але й про стійкість і внутрішню незламність. Установлено, що компаратори цього семантичного поля часто пов'язані з давніми символічними уявленнями та є репрезентаторами прецедентних феноменів. Зокрема, багато алюзій виразно пов'язані з релігійною сферою та Святим Письмом (*громами, градом, повінню*) й переосмислені під сучасним кутом зору воєнних реалій. Зафіксовано перетин в одному реченні семантичних розгалужень номінацій природних явищ і стихійних лих (*буревієм, лавиною*), що створює стилістичний ефект градації і поглиблює інтенцію автора передати прагнення української жінки-воїна зруйнувати простір супротивника. Отже, орудний порівняння, виражений назвами природних явищ, створює особливий лінгвально-символічний простір із високим семантико-прагматичним навантаженням, адже акумулює в одній лексемі багатовіковий досвід та уявлення, спроектовані на сучасні суспільні події і психологічний стан суб'єктів воєнної дійсності.

Література

1. Грипас О. Ю. Структура суб'єкта й об'єкта порівняння в українських компаративних конструкціях. *Studia philologica*. 2017. Вип. 9. С. 35–40.
2. Гуцуляк Т. До питання про специфіку творення прислівникових образних дериватів у контексті наукових поглядів В. В. Німчука. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. 2023. Вип. 2 (50). С. 117–126.
3. Гуцуляк Т. Порівняльно-уподібнювальна семантика як основа образних дериваційних відношень (на матеріалі адвербіалізованих імен-

ників). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2016. Вип. 62. С. 105–109.

4. Деркачова О. Сповідь на вервиці. Брустури : Дискурсус, 2024. 160 с.

5. Джочка І. Семантико-граматична своєрідність орудного відмінка: первинні та вторинні функції (на матеріалі творів Василя Стефаника). *Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія*. 2012. Випуск 34–35. С. 148–153.

6. Джочка І. Ф. Орудний порівняння як стилістичний засіб вираження у творах Івана Нечуя-Левицького. *Література. Фольклор. Проблеми поетики*: збірник наукових праць. 2009. Вип. 33. С. 198–208.

7. Донік О. Категорія порівняння в загальнотеоретичному аспекті. *Матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії»* : збірник наукових праць. Переяслав-Хмельницький, 2018. С. 91–94.

8. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський : ФОП Гаврищенко В. М., 2015. 912 с.

9. Кононенко В. І. Категорія порівняння в лінгвокогнітивному вимірі: постмодерністський художній дискурс. *Українська мова*. 2019. № 3. С. 17–28.

10. Мариненко І. Відсубстантивні адвербіативи у формі орудного безприйменникового в українській мові. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2005. Вип. 59. С. 118–127.

11. Масицька Т. Похідна порівняльна семантико-синтаксична залежність у простих ускладнених реченнях. *Типологія та функції мовних одиниць. Науковий журнал*. 2016. № 2 (6). С. 105–115.

12. Павлюк Т. Семантико-синтаксичні особливості організації порівнянь з орудним відмінком. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика*. 2011. Вип. 15. С. 78–83.

13. Пасічник І. А. Проблема транспозиції в лінгвістичній літературі. *Культура народів Причорномор'я*. 2006. Т. 2. № 82. С. 64–66.

14. Плющ М. Категорія відмінка в семантико-синтаксичній структурі речення : монографія. Київ : Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2016. 252 с.

15. Половинко О. Граматичні особливості вживання орудного порівняльного. *Граматичні читання. XII Матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції 11–12 травня 2023 року*. Вінниця : ТВО-РИ, 2023. С. 100–106.

16. Пузік В. Три медалі в шухляді : вірші. Харків : Асса, 2024. 192 с.

17. Рубаняк О. 100 поезій. Народжені у волі не бояться смерті. Харків : «Фоліо», 2025. 161 с.
18. Словник символів культури України / за ред. В. П. Коцур, О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко. Київ : Міленіум, 2002. 260 с.
19. Слово, загартоване війною. Антологія мережевих текстів (2022 рік) : у 3-х т. Т. 1 : Поезія. Автор ідеї – упорядник А. М. Мартинець. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет, 2023. 305 с.
20. Слово, загартоване війною. Антологія мережевих текстів (2022 рік) : у 3-х т. Т. 3 : Поезія. Автор ідеї – упорядник А. М. Мартинець. Електронне видання. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет, 2023. 297 с.
21. Слоньовська О. У камуфляжі й бронезилеті : поезії. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2023. 248 с.
22. Томенчук Б. Вишійте, мамо, бронезилет : поезія. Брустури : Дискурс, 2023. 328 с.
23. Юлдашева Л. П. Порівняльні конструкції в сучасній воєнній ліриці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34 (73). № 4. С. 56–64.

INSTRUMENTAL CASE COMPARISON FOR THE DESIGNATION OF NATURAL PHENOMENA IN CONTEMPORARY MILITARY DISCOURSE: A SEMANTIC-PRAGMATIC ASPECT

Oksana Boichuk

*Vasyl Stefanyk Carpathian National University;
Shevchenko St., 57, Ivano-Frankivsk, 76015, Ukraine;
e-mail: oksana.boichuk.21@pnu.edu.ua*

The article is devoted to the semantic-pragmatic analysis of denominal comparative–assimilative adverbs represented by nominations of natural phenomena, taking into account their expressive and axiological load in contemporary military discourse. The main semantic groups of comparators within this vector have been identified: nominations of fire («like fire», «like fires», «like flame», «like a spark»); atmospheric precipitation and phenomena («like rain,» «like rains», «like a downpour», «like hail», «like thunder»); wind («like wind», «like a whirlwind», «like a storm»); and extreme natural manifestations («like a flood», «like an avalanche»). It has been established that the formation of comparative relations between military realities and natural phenomena is connected with metaphorical and associative correlations based on the unpredictable and uncontrollable nature of both forces. Special attention is paid to the comparison between the

perceptions of these phenomena fixed in the symbolic worldview and their modern interpretation in military reality. The study emphasizes the reinterpretation of comparators whose meanings are associated with religious beliefs and rooted in Biblical motifs, which constitutes one of the markers of the Ukrainian mentality. It has been determined that the analyzed objects of comparison function as representers of the scale of destructive processes, as instruments for verbalizing the psycho-emotional state of those affected by military actions, and as means of expressing the intention of revenge and resilience.

Keywords: *comparison, instrumental comparison, comparator, natural phenomena, military discourse, pragmatics.*